

Thomas Ballhausen

Cave canem

Kakšne dni celo o meni ni kaj več razvozlati. Ta stavek si na tihem ponavljam, medtem ko stojim na eni od platform razglednega stolpa in gledam na morje hiš, ki se razprostira pred mano. *Kakšne dni.* Vrvež več sto metrov v globini se na obeh straneh visoke stavbe razteza cele kilometre in tam v rednih presledkih stoji še več stolpov, ostankov monumentalnega obrambnega zida. Mesta, ki so se razvila ob njegovih temeljih, so se v stoletjih zlila v eno samo metropolo, najbolj oddaljeno mejno mesto cesarstva, ki ga tare starost in ki stoka kot starka. *Celo o meni.* Zrak v tem zimskem jutru je hladen in čist, s stolpa se vidi vse do nekdanje meje, ki jo je po porečju reke preprosto prepoznati, pa tudi do že manj jasno razločljivih opuščenih vojaških postojank. Od dvomljive zaščitenosti oboroženih sil, ki so med zadnjimi državljskimi vojnami v sosednji državi imele nalogo skrbeti za varnost, so ostale samo betonske razvaline, ki se jim iz najrazličnejših razlogov nihče noče približati. Za nekdanjim sporom so kot za vsemi drugimi pred njim ostali samo rja ter množstvo nedokončanih zgodb o usodi in njenih krutih zasukih. Stolpi, ki jih ni mogoče podreti, kot nemi stražarji spominjajo na prestano ali tudi prezrto katastrofo, ki se je pripetila v neposredni bližini. Videti je, kot da senca te katastrofe daje ljudem preprosto tolažbo in ležerno molčečnost. Kolikor lahko presojam, ni nikdar nihče izrazil nasprotovanja zoper njo. Zavzemali so se za enotnost starejše generacije, ki ji po izpeljavi teh projektov preprosto nič več ni moglo biti onemogočeno, kot da bi, česar niso storili in česar tudi mi ne storimo, govorili edini, enkrat in konec koncev iz tega razloga tudi popoln jezik, ki nikoli ne bi mogel iti v pozabo. Kolikor lahko presojam, ni nikdar nihče povprašal po sanjah. *Ni kaj več razvozlati.* Iskal sem neopažene drobce, srečna naključja in spomin na to, kako sem se vendar sam počutil v tem ali drugih stolpih, ki sem jih kdaj obiskal, kako sem si že v najstniških letih zamišljal, da se tistih sten gotovo še mora držati ostanek nekdanjih pomenov, kakor umazanija v razpokah orjaških kamnitih skladovnic. Vrstili so se brezuspešni poskusi, toda zeleno besedilo, ki bi moralo udariti kot bomba in prinesti ostri dež razjasnitve, ni in ni hotelo uspeti. Zaenkrat sem bil še nesposoben sklepanja kompromisov, ujet v sponah lastnega znanja, in le mukoma sem izpraskal iz sebe prvi rokopis o stolpih in tudi še danes dobro vidno, mamljivo tujino, kamor iz mešanice strahu in pomanjkanja energije še nikdar nisem odpotoval. Ko sem

debel sveženj papirja odnesel na pošto in zložil stvari v kovček ter se kot po navadi v zadnjih letih spet sprehodil do najbližjega stolpa, sta me spremljala občutek, kot da sem dolgo spal, in prepričanost, da bodo moje ugotovitve požele posmeh, porog in najbrž tudi sovraštvo.

Stolpov kmalu ne bo več, načjenja jih zob časa, saj so zelo stari in jih nikoli niso popravljali, ker zanje ni bilo načrtov, njihove konstrukcije pa so izjemno zapletene. Bogovi, ki so bili v zavesti ljudi še vedno trdno zasidrani, so si preprosto poiskali druge domove, toda njihove sence so ostale. Nobenih mogotcev ni več, ki bi jih lahko oženili, nobenih vojn, ki bi jih bojevali; na naše stroške nam na kredit nadaljujejo zgodovino, zgolj zaradi prisotnosti v medijih. To je še zmeraj svet, ki je pozabil pokopati svoje mite in ljubezni, in ti zdaj na očeh vseh gnijejo. Ljudje poglede nepremično usmerjajo sami nase. Sanja se nam ne o nekom, ki je doma tri vrata naprej od nas. Iz tega ne morem izvzeti niti sebe, pa vendar mi je skoraj v tolažbo, da mi je tukaj, sredi te blaznice in tega neopisljivega dogajanja, uspelo najti pot do več kot ene bistre misli. Omejene dimenzije tradicije se zrcalijo v svetu, ob katerem sem si polomil zobe. Medtem ko se počasi večeri in je vabljava tujina vedno manj vidna, spet začutim, v kako nevzdržnem prehodnem položaju sem. Vse je do skrajnosti napeto, ali pa sem tak morda zgolj jaz. Ali sem v tem zatemnjenemu sedanjem trenutku, ki je na videz namenjen samo obvladovanju stvari in ki ga ne zmorem pojasniti, v družbi živih ali že mrtvih ljudi? V mestu se ena za drugo prižigajo luči. V zrak zleti prva raketa kot znanilka novega leta, eksplodira in sproži kratkotrajno meglo bleščeče zelenih iskric. Za trenutek, ki je kot signal, je nebo še dodatno razsvetljeno. Pravzaprav me nič ne mika, da bi proslavljal, toda pred mojim stanovanjem prav gotovo že čaka prijatelj Publij, ki me bo odpeljal na eno številnih zabav današnjega večera.

In ko zavijem okrog vogala, me Publij, ki se vedno rad predstavlja kot *moj starejši Jaz*, res že čaka pred vhodom. Že je oblečen v kostum – njegovo staro, koščeno telo ne povsem prepričljivo tiči v generalski uniformi, ki mlahavo visi na njem – in mi v trenutku, ko me zagleda, brez pozdrava pomoli črno masko, ki bo preostanek večera zakrivala zgornji del mojega obraza. Publij ve, da ne maram teh prisil, da se mora človek maskirati, toda namesto, da bi me pustil na miru, me neumorno poskuša spreobrniti, da bi vzljubil radosti, ki jih nudi pretvarjanje. Pristrčno in močno me objame, povabim ga, naj vstopi. Publij, res nenavadno ime za primerljivo nekonvencionalno življenje tega sprva spregledanega, zdaj pa rehabilitiranega pesnika, ki sam sebi pravi umazani svetnik in ki mu nič ni moglo vzeti samozavesti. Dogodke ohranja tako, da jih pozablja, to je njegova vrlina. Konec koncev tudi zato zlepa ne najdeš govoric, ki jih Publij ne bi širil, in tudi ne takšnih, ki se ne bi približale svoji resnici. Če me

Publij ne bi spodbujal, bi svoje raziskave že zdavnaj opustil ter morda pobegnil na kakšno stolico v prestolnici ali še kaj hujšega. Brez njega, in ko se srečava, se tega čedalje bolj zavedam, bi bil izgubljen, bi preprosto izginil, bi me vzelo kot stranski lik kakšnega zastrtega glavnega dogajanja, ki se obelodani šele, ko je vsega konec. Nestrpen klic iz predsobe me spomni na to, da se nama mudi, jaz pa še zmeraj stojim in omahujem pred veliko garderobno omaro, ki ne ponuja prav dosti raznolikih oblačil. Siva in črna sta barvi tega stoletja in najbrž tudi naslednjega. Hotel sem pokazati vsaj minimalno mero kooperativnosti in sem smuknil v zimski plašč s krznenim ovratnikom, ki mi je bil veliko prevelik in ki sem ga podedoval po dedu in odtlej ne zavrgel. Pogled v ogledalo v človeški velikosti na steni ob omari mi razkrije suhceno, na videz neznatno, drobno postavo v črnem oblačilu, ki je že zdavnaj iz mode ter prav zaradi tega skoraj spet modno. Publij, ki je danes videti še bolj utrujen in izpit, mi iz hodnika pritrdilno prikima, da, to gre, to bo v redu. *Kakšne dni.*

Moj založnik, tako kot Publij, eden zadnjih predstavnikov začarane dobe, za silo prepričljivo maskiran v satira stoji ob šanku in v ritmu glasne glasbe previdno ziba nogo. Zmeraj redkejša lase ima strogo počesane nazaj, najbrž tudi zato, da zakrije plešasta mesta na glavi. Ko me zagleda, se nasmehne in mi s kozarcem v roki nazdravi. Njegov pogled mi razkriva, da ve, da je dolgo pričakovana knjiga končno končana, morda je moj paket celo že prejel, izžareva olajšanje in žalost. Stisnem mu roko in namesto da bi mi odzdravil, kljub glasbi in množici obiskovalcev spet začne s svojim večnim govorom, da bodo namreč konec koncev prav zgodbe nadomestile staro ureditev in kakšno olajšanje in kako živahno vrvenje bo to povzročilo. Kakšno hitro premikanje, kakšen polet za nas vse. Te besede sem slišal že večkrat, včasih so bile namenjene neposredno meni, včasih občinstvu na kakšni prireditvi, pa spet kakšni mladi ženski, na katero je hotel napraviti vtis. Nič mu ne očitam, toda te izvežbane litanije nočem poslušati, zato mu ljubeznivo stisnem roko in ga prepustim njegovim napitkom. Kombinacija glasbe in človeške množice ustvari nekakšno zmedenost, izgubo orientacije. Vsi se ukvarjajo samo sami s sabo, zato jih lahko brez slabe vesti opazujem, lahko si zamišljam, kako se četrti, ki sem jih prehodil, tukaj zlijejo v pričujoče podzemlje, v pekel, ki naše predstavne moči ne potrebuje. Na drugem koncu plesišča prepoznam Publija, pogovarja se z obiskovalci iz dežele onkraj meje; celo v njihovih dobro izbranih kostumih jih človek vedno zlahka prepozna, pravijo. Pomaha mi, naj se jim pridružim, in s kozarcem vina nad glavo se prerinem čez plesišče. Predstavi me trem pesnikom v viteških oblekah, ki jih je spoznal v pregnanstvu, potem pa še mladi ženski, ki je prišla sem skupaj z njimi, v preobleki slepe vedeževalke. Publij se šali na račun naših imen in njihovih literarnih pomenov, še

posebej mojega, ki se mu zdi še zabavnejše in nenavadnejše od njegovega, v njem izzove slap divjih besednih iger. Mlada ženska me vpraša, kako mi je ime, kot da ni slišala pogovora, in ko ji odgovorim, se nasmehne. Naglas in sijoči črni lasje izdajajo, da je tujka. Njeni gibi so trdni in hitri. Ves čas se tudi zaradi njenih temnih očal sprašujem, ali je pravzaprav sploh kostumirana. *Celo o meni*. Publij se z enim od pesnikov odziblje stran, druga dva pa sta zatopljena v pogovor. Za mučno tišino je kraj skoraj preglasen, pa vendarle.

Zraven naju se sprosti majhna miza in z mlado žensko sedeva. Dolgo me gleda in nič ne reče, potem pa me naenkrat vpraša, kakšno je moje *mnenje o prihodnosti*. Za hip me ima, da bi ji prav resno odgovoril, nekaj o tem, da natančne napovedi niso mogoče, in o tem, da nas bo v najkrajšem času pogoltnilo. Vendar začnem z dovtipom in rečem, da je prihodnost precenjena. Mehko, prizanesljivo se smehlja, kot da bi bil otrok, ki v vlogi odraslega uporno poskuša pregnati spoznanje, za katerega ni prosil. Z elegantnim gibom iz žepa na plašču izvleče kup kart, jih začne mešati in mi, medtem ko stari, obrabljeni kosi papirja drsijo med njenimi prsti, razloži smisel igre. *Tarot, začne, je ena od možnosti preobleke, igre, življenja*. Karte drgnejo druga ob drugo, sliši se, kot bi bile lesene tablice. *Poznamo veliko nedokazanih teorij, nadaljuje, toda vsem je skupno verjetje v zgodbe, vse dokler od vsega skupaj ne ostane nekakšna resnica*. Na mizo položi tri obrnjene karte, preostali kupček dene ob njih in dvigne mojo desno roko. Njen prijem je krepak, a ne neprijeten. *Nikoli ne gre za posamične karte, reče, nasprotno, vedno gre za nove in nove kombinacije, ustvarjene konstelacije*. Sredi razigranega hrupa pri naju nastane trenutek popolne zbranosti, kot da bi trušč zabave zaobšel mizo. Odkrije prvo karto in me, ne da bi pogledala karte, vpraša, kaj vidim. *Vidim karto številka šestnajst, Stolp*, odgovorim. *Vidim visoko, temno zgradbo, zublje, strele in knjige*. Prikima, *da, spet prikima, to je preteklost, toda pred teboj so drastične spremembe. Nekaj se bo podrlo, čaka te burno obdobje*. Odkrije drugo karto in me spet vpraša, kaj vidim. *Karta devet, Puščavnik*, po pravici odgovorim. *Na karti je narisana moški s klobukom, ena roka je bela, druga črna, v ozadju drevo*. Ponovno prikima, se za hip nasmehne, očitno je sama sebi pri uresničevanju svoje maske všeč. *To je sedanost, opis iskanja, pomeni pa tudi distanco in osamitev*. Na karto za hip položi desno dlan. *Morebiti tudi obdobje zrelosti*. Malo počaka, potem pa odmakne roko. *In zdaj še tretja karta, pogled v prihodnost*. Odkrije karto, Ljubimca, zaljubljeni par v ognjeno rdeči barvi, razločljivi telesi, glavi v poljubu. Omahujem, te karte ji po hipnem impulzu nočem razkriti. *No?* vpraša, videti je nestrpna. Poskušam se spomniti drugih simbolov te igre, ki sem jo v mladosti dobro poznal, in planem na dan s karto *Zvezda*. Namrgodi se, a ne pogleda v karte. Prvi hip je čisto mirna, potem pa namesto mene opiše

karto. *Številka sedemnajst, Zvezda. Žensko telo, vrča z vodo, umirjenost po viharju.* Potem z obredno gesto položi dlan na karto. Zvezda simbolizira čistost, čustveno odprtost. *Razen kadar,* in tu teatralično premolkne, *je karta obrnjena narobe, potem je pomen ravno obraten.* Nakar spet prikima, pobere karte in ves komplet spet vtakne v žep. *Je to vse?* vpraša. V tej umetni svetlobi so njene sence zelo skrivnostne. *Kakšne dni celo o meni ni kaj več razvozlati,* samodejno odgovorim. Kolikor lahko ocenim, se je moj dobro pripravljeni stavek niti malo ne dotakne, meni pa se takoj, ko izrečem te besede, zazdijo manj vljudne in bolj neprimerne, kot je bilo mišljeno.

Prostor se ta večer še bolj napolni, jaz celo malo zaplešem, vino se me prime in sprosti moj narejeno lagoden izraz na obrazu, potem pa v nekem trenutku eden od gostov na drugi strani lokala potegne pištolo in nekajkrat ustrelj v zrak. To je skrajni trenutek za odhod, prerivava se proti izhodu in se ne zmeniva za dogajanje okrog naju, ženska me kot nagonsko prime za roko in se še prižema k meni tudi malo pozneje, ko se s skupino ljudi, v kateri so tudi kot duh blede Publij in dva pesnika, stlačiva v enega čakajočih taksijev. Odpeljemo, vozniku je čisto vseeno, da je avtomobil prenatrpan. Še vedno je glasno, vsi so razburjeni in opiti in šele ko se oddaljimo od kluba, se vzdušje pomiri, ljudje se, kolikor je na tesnem prostoru mogoče, pogreznejo v sedeže. Ženska vozniku pove naslov v eni od predmestnih četrti, pot nas vodi v nekdanj elegantno, zdaj obubožano sosenko.

Avtomobil nekje ustavi, ne vem točno, kje, in odmajemo se ven v nočni zrak. Stojimo pred zapuščeno vilo, ki je, kakor se izkaže, še deloma opremljena. Videti je, kot da so lastniki kar poljubno izbrali kose pohištva in jih odpeljali, ostalo pa preprosto pustili tukaj. Sveče po prostorih razsvetljujejo prizorišče, tukaj je še veliko več ljudi, tukaj se odvija še ena razuzdana zabava. S peščico drugih se najdem v majhnem salonu, po prostoru stojijo udobne zofe, ob stenah so prazne knjižne police, ki sežejo do visokega stropa. Ona hodi pred mano, kljub zatemnjenim prostorom še vedno nosi temna očala. Z zanjo značilno notranjo trdnostjo, ki me še vedno bega, se premika skozi salon, iz torbice potegne škatlico ter iz nje vzame majhno vlaknato gmoto in nekaj papirja, ki se mi zazdi kot delček lista iz knjige. Potem škatlico poda naprej ter začne recitirati pesem: *Se spomniš dolge sirotije kolodvorov hodili smo skoz mesta ki so se ves dan vrtela.* Salon ji mrmraje pritegne, kot da bi bil to obred, kot potrebno in običajno dejanje za to, kar bo sledilo, *in ponoči bljuvala sonce opoldneva o mornarji o temne ženske o tovarišija,* mit, ki se ponavlja, da se ne bi izčrpal, *spomnite se tega.* Zvijte džojnt in mi z drobnim gibom rok pomigne, naj ji sledim v drugo sobo, kjer je še nekaj

pohištva. Sedeva na kavč, čutiti je še odmev njegovega vonja, diši po lesu in medu. Pod mi prižgan zvitek, dim mi napolni pljuča. Tega nisem vaju in že ko nekajkrat potegnem, se mi malo zvrta, toda ne neprijetno. Sediva drug ob drugem in skušava nadaljevati pogovor. Nobene potrebe po laži ni v zraku, kar prostodušno in brez prikritih misli kramljava. Opisuje mi svojo rojstno vas in mestece v bližini nekdanje meje, v katerem živi zdaj, daleč stran od družine, ker je hotela iti nekam, kjer človeka ne žalijo. Skače s teme na temo, pripoveduje o nekem božanstvu, v katerega lahko verjame, ker ono zna plesati, pa o začimbah in popolnem slogu oblačenja. Jaz govorim o krvavi zgodovini, ki mi je pri srcu, ker jo čutim kot edino domačo, pa o upravičenem nemiru mojih čutov, da je vtis, kot da v meni že obstaja neko nespoznano vedenje o neznanih rečeh. Pogovarjava se o življenju, kako je bilo in kako bi rada, da bi bilo, o vrednotah in teži prestanih muk, o krivdi starejših in o odgovornosti mlajših generacij. Vse to ohranja lahkotnost, celo v primeru, ko je vse izpovedano. Prime me za roko in jaz ji pustim, prizor je videti, kot da bi ga prebral v kakšni knjigi in bi zdajle čez sedanost položil spomin na prebrano, da bi ga zakril, namesto da bi ga res doživel.

Naj razglabljava ali se slečeva, odločiva se za drugo, najina usta in roke prehitijo misli, ona me s presenetljivo močjo povleče k sebi in jaz se z občutkom omamljene domačnosti odzovem na njene dotike, kot da bi bilo že od nekaj tako ali celo še lažje. Vstane, vleče me naprej. *Pridi*, reče, zgolj to in več ji niti ni treba. Opotekaje prispeva v drugo sobo, ker sem negotov in v zadregi štejem svoje korake; tukaj povsod po tleh in na stari postelji ležijo spalne vreče. Slečem plašč, ona trga z mene masko, srajco, jaz skoraj razparam desni rokav njenega spodnjega perila, zdaj nisva več lačna, temveč pogoltna. Ko se hihitava in z zame neobičajno vitalnostjo padeva na posteljo, je premagana še zadnja trohica obotavljanja in privzgojene razumskosti. Njeno telo je rjavo, presenetljivo mehko, jaz pa se tukaj v medlem siju svetlobe iz sosednjega prostora sam sebi zdim kakor bleda, naplavljen riba kostnica. Ko zdrsim po njej, mi prekrije oči, pred mano leži kot razganjeno pismo, slano-sladkega okusa, in potem ji poljubljam boke, dokler mi ne dvigne glave k obrazu, me zagrabi za zadnjico in me pritisne k sebi. Prvič vse poteka hlastno, divjava v skupnem ritmu kot obsedenca, kot ubežnika, ki ne dosežeta cilja, potem pa jo hip za mano dvigne kvišku in me opraska. Nato sede name ter mi na prsi odločno položi svoje drobne dlani, drugič je mirneje, čisteje, če naju kdo vidi, nama ni mar. Hočeva še, kot bi hotela ubežati dremavosti. Še v objemu segava drug po drugem, nato pa v gubah blaga slednjič zaspiva.

Prebudi me hladen piš zraka, veter je odsunil okno in v sobo zanesel malo snega. Skočim s postelje in ga zaprem, šele potem pa se zavem, da sem gol. S pogledom se ustavim na stari stoječi uri, ki kot nemi čuvaj sloni ob steni. Kazalci so se najbrž ustavili že dolgo tega, v steklu urne omarice zagledam svoj zrcalni odsev, neresnična postava, kot prikazen, s temnimi sledmi spontane strasti na vratu in ramenih. Ozrem se k postelji in kot je bilo pričakovati, sem sam. Nje ni več in na gornjem robu njene spalne vreče leži tarot karta *Ljubimca*. V žarki svetlobi novega leta se naglo oblečem, zaman išoč masko ter tiho odidem ven. V drugih sobah je le še nekaj ljudi, posejani po prostoru ležijo kot naplavljeni trupla, nekateri še s prepletenimi udi, drugi obrnjeni vsaksebi kot tujci. Hitro opazim, da med njimi ni Publija. Na poti ven se trudim, da na tleh ne prevrnem kakšne steklenice ali kozarca. Skoraj mi uspe in kolikor morem okretno smuknem skozi vhodna vrata na plano. Vrt okrog zgradbe je zanemarjen, deloma ga prekriva tanka plast snega. Nedaleč od vrtnih vrat, ki visijo s tečajev, stoji zapuščena pasja uta. Sončni žarki razkrivajo staro, zarjavelo verigo, toda psa čuvaja na moje olajšanje ni na spregled.

Odkar sem bil zadnjikrat v stolpu, je minilo slabih devetnajst ur, in zdaj sem spet tu. Bojim se, da je trdnost zgradbe res varljiva, spomnim se na prvo od treh kart tarota in sežem v žep sukniča po karto *Ljubimca*. Kaj ima nekdo, ki nekoga za nekaj snubi, sploh ponuditi, če ne potovanja, ki ga bo odpeljalo iz tesne domovine? Kamnita balustrada je na otip hladna in prepričan sem, da bodo njene sence še vedno padale na nas, četudi bi se stolpi kdaj zrušili in jih ne bi več bilo. Resnica je v vsem, kar obstaja, in če bi jo radi razumeli, moramo zastavljati vprašanja, jih uporabiti kot vzvode, vsaj tega se zdaj zavedam bolje kot prej. En izvod končanega rokopisa sem shranil v Publijevi prazni hiši, kot otrok, ki so ga začasno prepustili samemu sebi in ki bo prejemnika morda prestrašil. Mislim nanjo in občutki, ki me prevevajo, so osvežujoče drugačni, kot če bi se spet znašel na pragu običajne napake. Drugačni in boljši občutki. Občutek imam, da je moj pogled manj zamegljen, a morda se motim, morda so tudi te misli samo izposojene. Usoda, če kaj takšnega seveda obstaja, tako ali tako nikdar ne zadane tistih, ki so nanjo pripravljeni. S pogledom drsim po pokrajini, mesto pod seboj prezrem, drsim tja proti jugu, tja, kamor se bom odpravil, tja, kjer pričakujem izkušnjo in prenovo. To ni tek, kjer bi odločala hitrost, ne, to je morda nov dan.

Prevedla Urška P. Černe